

TURİZM VE REKREASYON STRATEJİLERİ İÇİN SWOT ANALİZİ, GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRMESİ, TURİZM TESİSLERİNİN BEĞENİLİRLİĞİ VE TURİZM TESİSLERİ DURUM ANALİZİ UYGULAMASI: BEYŞEHİR İLÇESİ ÖRNEĞİ

Sertaç GÜNGÖR¹

Mükerrem ARSLAN²

¹ Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Konya.

² Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.

ÖZET

Ülkemizde artan turizm talebi, bununla birlikte gelişen turizm sektörüne dayalı ticaretin ilerlemesi, hızlı nüfus artışı ve sağlıklı kentleşme, gün geçtikçe doğal ve kültürel değerlere daha fazla zarar vermektedir. Bu durumu engelleyebilmek için, ulusal ve uluslararası pek çok toplantı yapılmış ve çevre koruma konusunda ortak kararlar alınmıştır. Bu anlamda amaç, çevrenin geri dönülmez biçimde zarar görmesinden önce, kullanımını uygun bir biçimde sınırlandırmaktır. Böylece, endemik, ender ve özel bir habitata sahip flora ve fauna değerlerini güvence altına almak mümkün olacaktır. Aynı zamanda, tarihi ve kültürel mirasın olumsuz etkilenmesinin önlenmesi, korunması ve gelecek nesillere aktarılması sağlanabilecektir.

Araştırma alanında 1999-2002 yılları arasında SWOT analizi, görsel değerlendirme analizi, turizm tesisleri durum analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizler çalışma alanındaki turizm durumunu ve tanımını ortaya koymuştur. Sonuç olarak Beyşehir yöresinin çok çeşitli turizm ürünü yada potansiyeli olduğu açığa çıkmıştır. Bunlar yüksek öneme ve potansiyele sahip kullanımlar olup pazar değerleri yüksektir. İzlenen süreç kişisel ve öznel görüşlere dayanır yani subjektiftir. Bu bilgiler; ilçe ve belde belediye başkanları ve yetkilileri, ilçe ve belde kamu kuruluşları, yerel halk ve turistlerle yapılmış olan karşılıklı görüşmeler; yöre için veya benzer alanlar için daha önce yapılmış olan çalışmalar ve mesleki deneyim, arazi sömürü çalışmaları ve yerinde yapılan gözlemler sonucu oluşturulmuştur. Bilgiler katılımcılarla birebir görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Tespit çalışması basitleştirilmiş ilçe haritası üzerinde yapılmış, çalışmaya katılan kişilerin beklentileri ve düşünceleri ön planda olmak üzere, mesleki deneyimle şekillendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: SWOT analizi, görsel kalite değerlendirmesi, turizm tesisleri beğenilirliliği, turizm tesisleri durum analizi, Beyşehir ilçesi.

SWOT ANALYSIS, VISUAL QUALITY ASSESSMENT, PREFERENCES OF TOURISM FACILITIES AND TOURISM FACILITIES' CONDITIONAL ANALYSIS FOR TOURISM AND RECREATIONAL STRATEGIES: CASE STUDY FOR BEYSEHIR PROVINCE.

ABSTRACT

The increasing touristic demand together with the commercial developments supported by the improving tourism sector, the rapid increment of the population and the unplanned urbanization have gradually been causing more harm to natural and cultural resources in our country. The number of national and international congress have been held in order to hinder this situation, and decisions have mutually been taken on preserving the environment not having to a degree of harmless that can not be restored. Furthermore, the use of lands should be limited in a convenient way. Thus, it will be possible to preserve the flora and fauna, which possess a special, endemic and rare habitat. The historical and cultural inheritances, which should not be influenced negatively, will also be able to be hindered and protected, and ensured to be transferred to the future generations.

On the research area, between the years 1999-2002 SWOT analysis, visual assessment, tourism facility ratings have been realized. This analysis provides a description of the current status of tourism in the study area. As a result, a very diversified tourism product or tourism potential of Beyşehir and its surroundings was been noticed. These are all highly potentialed and important usages. Their market value as well high. This procedure was based on the opinions and observations of personal which was subjective. This information was obtained from the workshop participants and researcher (district municipality president, public foundation, local people, tourists and land survey studies, observations and professional experiences), who were interviewed one-on-one. Determination studies are made on simplified province maps, expectations and thoughts of studied peoples are taken as preferred, and shaped with professional experiences

Key words: SWOT analysis, visual quality assessment, preferences of tourism facilities, tourism facilities' conditional analysis, province of Beyşehir.

GİRİŞ

SWOT Analizi; bir ürünün rakiplerine göre avantajlarının ve dezavantajlarının tespit edilip, işletmenin ürünle ilgili karşılaşabileceği fırsatların ve tehditlerin önceden saptanarak stratejik pazarlama planlaması yapmasında elde ettiği verileri kullanması yöntemidir. SWOT analizi aynı zamanda güçlü olduğumuz ve büyük fırsatların yattığı alanlara odaklanmamızı sağlar.

SWOT analizi; stratejik bir plan geliştirilmesi aşamasında, sorun tanımlama ve çözüm oluşturulması

aşamalarında, nicel verilerin yetersiz, bilgilerin kişilerin belleklerinde olduğu durumların analizinde kullanılmaktadır.

SWOT kelimesi, dört İngilizce kelime, Strengths (Avantajlar), Weaknesses (Dezavantajlar), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmektedir.

Bir ülkenin turizm politikalarının belirlenmesinde de SWOT Tekniğinden yararlanılarak, ülkenin turizm potansiyelinin içsel (güçlü ve zayıf yönler) ve dışsal (fırsatlar ve tehditler) faktörleri ortaya çıkarılmalıdır.

Ülkenin turizmde, güçlü ve zayıf yönlerinin açıkça bilinmesi ve analiz edilmesi, ülkenin hedeflerine uygun stratejinin seçilmesine yardımcı olacaktır.

Ayrıca, ülkenin turizm imkanlarının her zaman değerlendirmeye tabi tutulması, onun hatalarının görülmesine ve düzeltilmesine fırsat veren bir araç olacaktır. (Avcıkurt vd. 2003).

Araştırma alanında 1999-2002 yılları arasında SWOT analizi, görsel değerlendirme analizi, turizm tesisleri durum analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizler ile çalışma alanındaki turizm durumu ve tanımı ortaya konmuştur.

MATERYAL VE METOD

Materyal

Beyşehir ilçesi ve yakın çevresi doğal ve kültürel olanakları, turizm tesisleri, ulaşım durumu, topografik yapısı, komşuları ve demografik yapısı çalışma alanını ve materyalini oluşturmaktadır.

Metod

Yapılan analiz çalışmalarında aşağıdaki metodlar kullanılmıştır.

SWOT analiziyle, çalışma alanındaki mevcut turizm ve rekreasyon durumu tanımlanmıştır. Alanın güçlü ve zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler ile ilgili veriler 1999-2000-2001-2002 yıllarında farklı mevsimlerde yapılan; ilçe ve belde belediye başkanları ve yetkilileri, ilçe ve belde kamu kuruluşları, yerel halk ve turistlerle yapılmış olan karşılıklı görüşmeler; yöre için veya benzer alanlar için daha önce yapılmış olan çalışmalar ve mesleki deneyim, arazi sörvey çalışmaları ve yerinde yapılan gözlemler sonucu oluşturulmuştur. Tespit çalışması basitleştirilmiş ilçe haritası üzerinde yapılmış, çalışmaya katılan kişilerin beklentileri ve düşünceleri ön planda olmak üzere, mesleki deneyimle şekillendirilmiştir. Ayrıca; ilçede yer alan Selçuk üniversitesi Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu Öğrenci ve Öğretim Görevlilerinin düşünce ve izlenimleri aşağıdaki kararların verilmesinde yardımcı olmuştur (Güngör 2003).

Görsel Değerlendirme Prosedürü: Yeomans 1983'e göre; peyzaj analiz prosedürlerinin temel amacı peyzaj değerlendirmesindeki güvenilirliği sağlamaktır.

Analiz aşamasının bir parçası olarak, EPG 1998'e göre bölgedeki turizm tesisleri ve alt yapısının tespiti ve değerlendirilmesi için 2002 yılında analiz çalışması yürütülmüştür (Güngör 2003).

ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA BEYŞEHİR İLÇESİ TURİZM VE REKREASYON STRATEJİLERİ SWOT ANALİZİ

KATAGORİ 1. BÖLGENİN TURİZM İMKANLARI VE TESİSLER

GÜÇLÜ YÖNLER (S):

- Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan, Beyşehir Gölünün varlığı.
- Nehir ve Dereler.

- Barındırdığı Manzara seyir noktaları.
- Açık ve yeşil alanlar.
- Doğal (bozulmamış) güzellikler.
- Farklı çağlarda yapılmış tarihi eserler.
- Yaban hayatı.
- Göl ve derelerde balıkçılık imkanı.
- Yöreye özgü endemik flora.
- Uluslar arası öneme sahip mağaralar.
- Temiz hava.

ZAYIF YÖNLER (W):

- Ticari tanıtım olmaması.
- Konaklama tesislerinin sayı ve hizmet çeşitliliğinin yetersizliği.
- Bölgedeki mağaraların tanıtım eksikliği.
- Kalifiye eleman eksikliği.

FIRSATLAR (O):

- Dört mevsim boyunca farklı rekreatif ve turistik aktivitelere olanak vermesi.
- Konya, Ankara ve Antalya gibi büyük illere yakınlık.
- Göl kıyısı boyunca uzanan plajlar.

TEHDİTLER (T):

- Tesislerin genelde günübirlik kullanıma göre şekillenmesi.

KATAGORİ 2. BÖLGENİN COĞRAFİ KONUMU VE ULAŞIMI

GÜÇLÜ YÖNLER (S):

- Ulusal ana ulaşım ağı içerisinde olma.
- Çevreye göre sahip olduğu ılıman iklim
- Pek çok farklı rekreasyon ve turizm tipine olanak sağlayan topografik yapı.
- Düşük nem miktarı.

ZAYIF YÖNLER (W):

- Toplu taşımanın ilçe içinde yetersizliği.
- Göl içi ulaşım olmaması.
- İlçe ve çevre turların azlığı.
- Otobüsle ulaşımın düzensizliği.
- Havaalanına uzaklık.
- Göl çevresindeki yolların dar oluşu.

FIRSATLAR (O):

- Nüfus bakımından il olmaya aday olması.
- Yerel halktan zengin olanların bölgeleri için yatırım yapması.

KATAGORİ 3. BÖLGENİN ALT YAPI VE İMAJ ETKİSİ

GÜÇLÜ YÖNLER (S):

- Aşırı kalabalık olmama.
- Selçuk Üniversitesi, Turizm Yüksek Okulunun varlığı.
- Yöresel el ve yemek sanatları.
- Yılda bir düzenlenen festivaller.
- Bozulmamış doğal ortam ve yaban yaşam alanları.
- Halkın turizm faaliyetlerine ilgisi.

ZAYIF YÖNLER (W):

- Arkeolojik alanlara ulaşımın zorluğu.
- Tanıtım ve trafik işaretlerinin yetersizliği
- Karayollarının kötü satıl kaplaması.

- Oto ve Karavanlar için park alanı olmaması.
- Kentteki ticari dokunun çok yönlü olmaması.
- İlçe ve Belde Belediyelerin bütçe yetersizliği.
- Turizm ve rekreasyon potansiyeli olan alanların bir kısmının henüz farkına varılmaması ve temel alt-yapı hizmetlerinin götürülmemiş olması.

TEHDİTLER (T):

- Göl kirliliği.
- Gölden sulama amaçlı aşırı su çekimi.
- Kıyı koruma zonunda yapılmaya başlanmış tesisler.

BEYŞEHİR İLÇESİ GÖRSEL KALİTE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu değerlendirmeler;

- Element bazlı değerlendirme: Görsel kaliteyi, tercih edilen görsel elemanların varlığı yada yokluğu olarak tanımlar.
- Görsel bazlı değerlendirme: Mevcut manzaradaki peyzaj elementlerine değer biçer.
- Alan bazlı değerlendirme: Peyzajdaki farklı alanların, görsel kalite değerlendirilmesinde birden fazla noktadan yapılan değerlendirmedir.

Tablo 1. Beyşehir İlçesi için görsel kalite değer belirleme kriterleri tablosu (Güngör 2003).

BEYŞEHİR İLÇESİ İÇİN GÖRSEL KALİTE DEĞER BELİRLEME KRİTERLERİ TABLOSU

	Görsel Kalite Unsuru	Aldığı Puan
MORFOLOJİK YAPI	Yüksek, yatay rölyef (uçurumlar vb.), Mostralar, sert yüzey oluşumları, kum tepelikleri, baskın oluşumlar.	4
VEJETASYON	Bir veya iki ana cinsten oluşan vejetasyon çeşitliliği.	3
SU	Berrak, temiz, durgun veya çağlayan yada peyzajda dominant karaktere sahip su kaynakları.	5
RENK	Zengin renk kombinasyonları (toprak deseni, kayalar, vejetasyon ya da suda)	4
KOMŞU MANZARA	Orta derecede görsel kaliteyi arttıran komşu alanlara sahip bölgeler.	3
NADIRLIK	Türünün tek örneği veya nadir bulunan flora ve faunaya sahip alanlar.	5
KÜLTÜREL DEĞİŞİKLİKLER	Estetik açıdan hoş olmayan veya uyumsuz görüntü ve yapılardan uzak alanlar.	3
SONUÇ	ALDIĞI TOPLAM PUAN: 27 A SINIFI (21-35 PUAN ARASI) YÜKSEK GÖRSEL KALİTE	

Görsel kalite; çalışma alanında araçla, yayan yada havadan uçarak yapılan geniş kapsamlı izlenimlerin değerlendirilmesidir. Görsel kalite değerlendirilmesi yedi temel faktöre dayanır (Yeomans 1983)

Bunlar; 1. Morfolojik yapı (arazi formu), 2. Bitki örtüsü (vejetasyon), 3. Su, 4. Renk, 5. Komşu Manzara, 6. Nadirlik, 7. Kültürel değişikliklerdir. Değerlendirme – 3 ila 5 puanları arasında yapılır. Toplamda A sınıfı (yüksek görsel kaliteli) alanların puanı 21-35, B sınıfı (orta görsel kaliteli) olanların puanı 8-20, C sınıfı (Görsel kalitesi çok az yada hiç olmayan) alanların puanı –14-7 sayısal değer aralığındadır.

Burada yapılan değerlendirme tamamen öznel (sübjektif).

Çalışma alanı için Yeomans 1983'e göre yapılan görsel değerlendirme tablosu aşağıdadır.

YÖREDEKİ TURİZM TESİSLERİNİN BEĞENİLİRLİĞİ

Değerlendirme birden beşe kadar, beş en yüksek olacak şekilde yapılmıştır. Buradaki amaç; bu sörveyin turizm tesis ve alt yapısının rakamsal olarak ortaya konmasıdır. Tablo 2'de bu rakamsal değerlendirme görülmektedir.

Tablo 2. Yöredeki turizm tesislerinin beğenilirliği (Güngör 2003).

Değerlendirme Kategorisi	Beyşehir ilçesi için değerlendirme	Yakın çevresi için değerlendirme
ULAŞIM:		
Karayolu:	4	5
Demir Yolu:	1	2
Hava:	1	1
KONAKLAMA:		
Otel:	3	5
Motel:	3	4
Halka açık kamp:	2	3
Özel Kamp alanı:	3	2
İLGİ ODAĞI:		
Park:	4	4
Tarihi doku:	5	5
Mesire yerleri:	5	5
Festivaller:	4	4
TURİSTİK ve REKREATİF AKTİVİTELER:		
Karasal aktiviteler:	5	4
Suya dayalı aktiviteler:	5	4
Kara bağlı aktiviteler:	3	4
SERVİSLER:		
Perakende satış:	4	5
Yiyecek-İçecek:	2	3
Açık alan tesisleri:	2	4

TURİZM TESİSLERİ DURUM ANALİZİ

Çalışmamızdaki başka bir analiz aşaması da; alanda ne tür eksiklikler olduğunun ve potansiyel ge-

lişmeye uygun alanların tespitine yönelik yokluk (GAP) analizidir.

Tablo 3. Turizm tesisleri durum analizi (Güngör 2003).

AKTİVİTE	DEĞERLENDİRME
KONAKLAMA	Yiyecek-İçecek servisinin sağlanması. Pansiyon tarzı konaklama tesislerinin inşası. Kuş gözlemi, tarihi dokunun incelenmesi, arkeolojik kazılar yada arazi çalışması için gelecek yerli ve yabancı bilim adamları için en az orta kaliteli otel ve konferans salonu imkanlarının sağlanması. Mevcut kamping alanlarının çoğaltılması ve alt yapı götürülmesi. Düşük nem oranı ve mikroiklimatik ikliminden yazın kamp yapan 1.Lig takımlarında yararlanabileceği sosyal tesisler yapılması (sadece Fenerbahçe Kulübüne ait tesisler var)
ÇEKİCİLİK	Yerel halkın katılımını sağlamak, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmek için çeşitli festivallerin düzenlenmesi. Festivallerin sadece yaz ayını kapsamaması dört mevsime yayılması Alanın mevcut geniş bir zamana yayılmış olan tarihi dokusunun tanıtılması ve mevcut kazılara sponsor bulunması. Yerli ve yabancı tur operatörlerine yörenin tanıtılması. Ulusal yazılı ve görsel basında yöre tanıtımının yapılması. İlçeye ait fotoğraf ve resim yarışmaları düzenlenerek yörenin tanıtımına katkı sağlanması.
TİCARİ REKREASYON ve TURLAR	Mağaralar gibi ilgi çekici alanlara günlük geziler düzenlenmesi. Özel amaçlı 3-4 günlük arazi gezilerinin düzenlenmesi. Yamaç paraşütü, sörf, balık avcılığı, doğa yürüyüşü gibi ilgi çekici aktivitelerin artırılması. Yöre halkının bilinçlendirilmesi. Göl içi tekne gezilerinin düzenlenmesi.
KENTSEL GELİŞME	Milli park alanı ve göl koruma zonunda yapımı durdurulmuş kamuya ve özel mülkiyete ait inşaatların biran önce yıkılıp görsel kirliliğin önlenmesi. Gölden DSİ tarafından yapılan aşırı su alımının önlenmesi. Yasak sezonda gölden kaçak balık avlanmasının önlenmesi. İlçenin yeni kentsel gelişme alanlarının ortaya konması için yeni bir imar planı hazırlanması. Göl çevresindeki ve beldelerle bağlantılı yolların elden geçirilmesi

Bu çalışmada yukarıda bahsi geçen workshop grubuna uygulanmıştır. Anket yapılmamış karşılıklı görüşmelerle şekillendirilmiştir. Tablo 3'de bu değerlendirme sonuçları verilmiştir.

ANALİZLERİN DEĞERLENDİRME SONUCU

Görsel kalite değerlendirmesine göre yörenin aldığı toplam puan: 27 dir. Bu da Yeomans (1983)'a göre A sınıfıdır (21-35 puan arası). Çalışma alanımız yüksek görsel kaliteye sahiptir.

Yöredeki turizm tesislerinin beğenilirliği (EPG 1998)'e göre;

Bu analizle aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Karasal ve suya dayalı aktiviteler en yüksek puanı almıştır.
- Tarihi doku ve mesire yerleri en yüksek puanı almıştır.
- Havayolu ve demir yoluyla ulaşım eksikliği vardır.
- Konaklama tesislerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ancak çevre illerdeki konaklama tesisleri kullanılarak yöre çekim alanı olarak kullanılabilir.
- Lokantalar sayıca yetersiz ve düşük kalitelidir.
- Yöresel el sanatı ve otantik yiyecek satışı yeterli düzeydedir.
- Açık alan tesislerinde alt yapı eksikliği vardır.

Beyşehir yöresinin çok fazla çeşitli turizm ürünü yada potansiyeli olduğu açığa çıkmıştır. Bunlar yüksek öneme ve potansiyele sahip kullanımlardır. Pazar değerleri yüksektir.

Temel beş gruptan kara dayanan aktiviteler, ilçe çevresindeki Dedegöl başta olmak üzere tüm dağlarda uygulanabilir. Potansiyel yüksek olmasına karşın yeterli alt yapı ve yatırım yoktur.

Suya dayalı aktivitelerin potansiyeli, Beyşehir gölünün ve çevre derelerin mevcudiyetiyle çok yüksek çıkmıştır. Bazı basit alt yapı harcamalarıyla turizm pazarından yüksek gelir elde etmek mümkün olacaktır.

Karasal aktivite potansiyeli, dört mevsime yayılabilen farklı kullanım tipleriyle hayli yüksektir.

Servisler; ilçe genelinde yüksek potansiyeli olan ancak yeterli ilgiyi görememiş bir kullanımlar biçimidir. Bireysel kredi imkanlarının sağlanması ve yatırımın özendirilmesi ile ilerisi için yüksek potansiyel vaat etmektedir.

Antalya, Ankara ve Konya hava alanlarına yakın olmasına karşın alana direk uçuş yoktur. Ticari-özel otomobil veya otobüs ile ulaşım çok kolaydır. Demiryolu mevcut değildir. İlçe ve yakın çevresinde bisiklet ile ulaşım sağlanabilmekle beraber, göl çevresi gezintisi gibi uzun mesafeli seyahatlerde bisiklet uygun değildir.

İlçe tanıtımı için düzenlenebilecek yarışmalar ve festivaller, alanın ilgi odağı haline gelmesini sağlayacaktır.

Konaklama imkanlarının geliştirilmesi ile, yörede mevcut tarihi dokunun ve doğal güzelliklerin görsel olarak kullanılacağı film platolarının kurulması olasıdır. Yüksek potansiyel.

Çalışma alanına uygulanan analizler sonucunda; Beyşehir ilçesinin günümüzde kullanılabilir turizm ve rekreasyon imkanlarının (değerlendirilebildiği takdirde) yeterli olduğu ve gelecekte uygulamaya yönelik planlama kararları verilerek yüksek bir turizm ve rekreasyon potansiyeline sahip olacağı anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

Avcıkurt, C., Köroęlu A., Doędubay, M. 2003. Alternatif Turizmin Planlanmasında SWOT Analizinin Uygulanması. Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı. 3-4 Mayıs 2003, Çankırı.

EPG 1998. Prince George Region Tourism Development Opportunity Analysis. Economic Planning Group (EPG). http://www.pgrdc.bc.ca/tourism_report/report.pdf. Canada.

Güngör, S., 2003. Beyşehir İlçesi ve Yakın evresi Turizm Ve Rekreasyon Kullanımına Yönelik Peyzaj Potansiyelinin Saptanması zerine Bir Araştırma. A..Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara.

Yeomans, W., 1983. Visual Resource Assessment. A User Guide. MOE Manual 2. ISSN 0821-0640; 2. Ministry of Environment, Victoria B.C. Canada.